

Belasten inkomen te complex; steeds vaker onbedoelde gevolgen

Experts: fiscaal voordeel zzp'ers ten opzichte van loondienst moet worden teruggedrongen

Laurens Berentsen
Amsterdam

De Nederlandse loon- en inkomstenbelasting is volgens deskundigen hard aan herziening toe. Complexiteit en gebrek aan samenhang leiden tot een onevenwichtige belastingdruk, perverse prikkels en zorgen over de handhaving. De wetenschappers Koen Caminada en Leo Stevens roepen het volgende kabinet op het stelsel te hervormen.

Met uitzondering van de lastenverschuiving van GroenLinks van tientallen miljarden inzake milieuvervuiling bevatten de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen geen ingrijpende hervormingsvoorstellen voor de inkomstenbelasting. Toch is de Wet Inkomstenbelasting uit 2001 dringend toe aan groot onderhoud, betogen hoogleraar sociale en fiscale regelgeving Caminada en emeritus hoogleraar fiscale economie Stevens vandaag in het Weekblad Fiscaal Recht.

Ze laten zien welke gevolgen de belastingherziening van 2001, aanpassingen en aanvullingen na vijftien jaar hebben gehad voor de belastingdruk en de koopkrachtontwikkeling — om de noodzaak van een hervorming te onderstrepen.

De inkomensongelijkheid op basis van het besteedbaar inkomen is sinds de eeuwwisseling op het eerste gezicht niet noemenswaardig veranderd in Nederland, ondanks toegenomen verschillen in bruto-inkomens. Dit betekent dat de overheid een groter deel van de nationale koek via inkomensheffingen herverdeelt. De gemiddelde heffing is gestegen van 38,8% van het bruto-inkomen in 2001 naar 41,3% in 2014.

Gecombineerd met de sane-

Caminada en Stevens: nieuw kabinet moet iets doen aan de onevenwichtige belastingdruk

ring van de overheidsuitgaven en fiscale maatregelen om de arbeidsdeelname te bevorderen, leidt de toegenomen herverdeling ertoe dat kabinetten zich in steeds meer bochten moeten wringen om op Prinsjesdag een acceptabel koopkrachtplaatje voor alle inkomensgroepen te kunnen presenteren.

De gemiddelde koopkracht lag in 2014 op hetzelfde niveau als in 2001. De knauw van de financiële crisis in 2008 was in het laatste jaar van hun onderzoek nog niet te boven gekomen, schrijven Caminada en Stevens. De koopkrachtontwikkeling van huishoudens loopt echter wel uiteen.

Dat eenverdieners fiscaal slechter af zijn dan tweeverdieners, is veelvuldig naar voren gebracht door vooral SGP en ChristenUnie. Dat de belastingdruk voor senioren met een vergelijkbaar inkomen lager is dan die voor wie nog geen 65 jaar is, dreigt daarentegen verloren te gaan in de verkiezingsretoriek van 50Plus.

En aan de gunstige fiscale behandeling van inkomen uit ondernemen boven inkomen uit loondienst, waagt zich in deze campagne geen enkele politieke partij — op 15 maart kunnen meer dan één miljoen zzp'ers hun stem uitbrengen.

De ongelijke heffingsdruk bij gelijke inkomens en de scheve koopkrachtontwikkeling brengen Caminada en Stevens ertoe te pleiten voor minder instrumentalisme in een nieuw belastingstelsel.

Het verstarend effect van instrumentele aftrekposten op de inkomensverdeling kan volgens de hoogleraren relatief snel worden teruggedrongen door het inkomen op basis waarvan toeslagen worden toegekend los te koppelen van het belastbaar inkomen. Nu krijgt iemand die bijvoorbeeld een zelfstandigen- of hypotheekrenteaftrek heeft, eerder zorg- of huurtoeslag dan iemand die geen aftrekposten heeft.

Caminada en Stevens willen verder dat het fiscale concurrentievoordeel van zzp'ers ten opzichte van werknemers in loondienst geleidelijk wordt teruggedrongen.

Belastingdruk neemt fors toe

Inkomensheffing als % van het bruto-inkomen naar huishouden en type inkomsten.

